

HALLITUS

TUTKIMUSRAHOITUSPÄÄTÖSTEN PERUSTEET 2017-2018

Hallituksen päätös 20.4.2017

SUOMEN AKATEMIA
HALLITUS

TUTKIMUSRAHOITUSPÄÄTÖSTEN PERUSTEET 2016 – 2017

SISÄLTÖ

JOHDANTO	3
1. RAHOITUSPERUSTEET	3
1.1. Taloudellinen perusta	3
1.2. Rahoituksen hakeminen	4
1.3. Rahoituksen myöntäminen, käyttö ja raportointi	5
1.4. Muita tiedepoliittisia linjauksia	8
2. HAKEMUSTEN ARVIOINTI	10
2.1. Arvioinnin periaatteet	10
2.2. Arviointimenettely	13
3. RAHOITUSMUODOT	13
3.1. Tutkijan rahoitus	13
3.1.1. Akatemiaprofessorin tehtävä	13
3.1.2. Akatemiatutkijan tehtävä	14
3.1.3. Tutkijatohtorin tehtävä	15
3.1.4. Kliinisen tutkijan tehtävä	16
3.2. Tutkimushankerahoitus	16
3.2.1. Akatemiahankkeet	16
3.2.2. Tutkimuksen huippuyksikköohjelma	17
3.2.3. Akatemiaohjelmat	18
3.3. Tutkimusedellytysten ja -ympäristöjen rahoitus	18
3.3.1. Tutkimusinfrastruktuurien rahoitus (FIRI)	18
3.3.2. Yliopistojen profiloitumisen vahvistaminen kilpaillulla rahoituksella	19
3.4. Kansainvälisen yhteistyön erityisrahoitus	20
3.4.1. Yhteisrahoitteisten tutkimusohjelmien rahoituspäätökset	20
4. OHJEIDEN TAUSTAA	21

JOHDANTO

Suomen Akatemian päätöksentekuelimiä ovat hallitus ja sen asettamat jaostot, tieteelliset toimikunnat, tutkimusinfrastruktuurikomitea sekä strategisen tutkimuksen neuvosto. Tässä asiakirjassa kuvataan muiden paitsi strategisen tutkimuksen neuvoston rahoitustoiminnan perusteet. Strategisen tutkimuksen neuvosto (STN) noudattaa tässä asiakirjassa määriteltyjä Akatemian tutkimusrahoituspäätösten perusteita, paitsi niiltä osin kuin STN on päättänyt eri tavalla. STN on vahvistanut ohjelmiensa rahoitusperiaatteet viimeksi 12.12.2016.

Asiakirja sisältää yleiset linjaukset rahoituksen perusteista, hakemusten arvioinnin periaatteista ja käytössä olevien rahoitusmuotojen sisällöistä. Päätöksen liitteessä tarkennetaan rahoitusperusteita sekä kuvataan erilaisia menettelyjä, ehtoja ja rajoituksia rahoituksen käytölle. Tutkimusrahoituspäätösten perusteet -asiakirja liitteineen käsittää tutkimusrahoituksen strategiset linjaukset, joiden käytännön toteutus kuvataan rahoituksen käytön yleisissä ehdoissa ja ohjeissa sekä voimassaolevassa hakuilmoituksessa. Näiden lisäksi toimintaa ohjaavat laki ja asetus Suomen Akatemiasta sekä Suomen Akatemian johtosääntö.

Tämän asiakirjan sisältöä sovelletaan 1.9.2017 ja 31.8.2018 välisenä aikana toteutettavissa hauissa ja niiden perusteella tehtävissä rahoituspäätöksissä.

1. RAHOITUSPERUSTEET

Suomen Akatemian keskeisenä tehtävänä on rahoittaa korkeatasoista tieteellistä tutkimusta. Tätä tarkoitusta varten Akatemialla on erilaisia rahoitusmuotoja, jotka ovat Akatemian hallituksen ja sen asettamien jaostojen, tieteellisten toimikuntien (4), tutkimusinfrastruktuurikomitean ja strategisen tutkimuksen neuvoston, käytössä. Rahoituspäätökset perustuvat hakemuksiin ja rahoitus on määräaikaista. Akatemia asettaa tavoitteita myöntämälleen rahoitukselle ja seuraa niiden toteutumista. Akatemian rahoituksella tuotettujen tulosten tulee olla julkisia ja toteutettu hyvän tieteellisen käytännön periaatteiden mukaan. Suomen Akatemia noudattaa tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyväksymiä ohjeita ja edellyttää rahoittamiensa tutkijoiden ja suorituspaikkojen noudattavan niitä.

1.1. Taloudellinen perusta

Valtion talousarviossa Suomen Akatemialle (ml. STN) osoitetaan valtuutta, joka oikeuttaa Akatemian sitoutumaan monivuotisiin tutkimusrahoituspäätöksiin. Talousarviossa Akatemialle myönnetään määrärahat menoihin, jotka aiheutuvat talousarviovuoden ja aikaisempien vuosien valtuuksien käytöstä. Lisäksi talousarvioon sisältyy määräraha hallintoviraston toimintaan, tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoitukseen, yksivuotisiin tutkimushankkeisiin sekä kansainvälisten organisaatioiden jäsenmaksuihin.

Akatemian hallitus osoittaa toimikuntien, tutkimusinfrastruktuurikomitean ja jaostojen käyttöön voimavarat. Rahoituspäätöstä tehdessään jaosto toteaa, minkä toimikunnan ja hallintoviraston yksikön toimialalle hanke kuuluu.

1.1.1. Tutkimuksen kustannusten yhteisrahoitteisuus ja kokonaiskustannusmalli

Suomen Akatemian tutkimusrahoitus on yleensä yhteisrahoitteista toimintaa, jossa rahoitettavan hankkeen kustannuksista vastaa aina vähintään kaksi osapuolta. Akatemialta rahaa hakiessaan yliopistot, tutkimuslaitokset ja muut tutkimusorganisaatiot sitoutuvat yhteisrahoitteiseen toimintaan omalla rahoitusosuudellaan.

Tutkimusrahoituksessa Akatemia harjoittaa myös aloitteellista yhteistyötä yliopistojen, tutkimuslaitosten, koti- ja ulkomaisten rahoittajien sekä muiden toimijoiden kanssa.

Eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta tutkimusrahoituspäätösten valmistelussa, tekemisessä ja toimeenpanossa sovelletaan kokonaiskustannusmallia (poikkeuksista ks. alla). Tämä vaikuttaa määrärahojen hakemiseen, budjetointiin, määrärahojen osoittamiseen käyttäjille, kirjanpitoon ja raportointiin.

Kokonaiskustannusmallia sovellettaessa Suomen Akatemian rahoitusosuus on yleensä enintään 70 prosenttia, jolla Akatemia rahoittaa hankkeen kokonaiskustannuksia. Rahoitusmuodossa yliopistojen profiloitumisen vahvistaminen tuki on täysimääräistä, eikä hakijaorganisaatiolta edellytetä omarahoitusosuutta. Lisäksi strategisen tutkimuksen neuvoston myöntämä rahoitus on täysimääräistä.

Kokonaiskustannusmallia ei sovelleta akatemiaprofessoreiden ja akatemiatutkijoiden omien palkkojen kustannuslaskennassa eikä kahdenvälisiin sopimuksiin perustuvissa liikkuvuusapurahoissa. Kokonaiskustannusmallista voidaan poiketa lisäksi sellaisissa yhteisrahoitteisissa kansainvälisissä hauissa, joissa on päätetty yhteisistä tutkimushankkeiden taloushallinnon periaatteista.

1.2. Rahoituksen hakeminen

1.2.1. Hakuajat

Suomen Akatemian tutkimusrahoituksella on pääsääntöisesti kaksi hakuaikaa, syyskuussa ja huhtikuussa. Määrärahat julistetaan haettaviksi rahoitusmuodoittain sen mukaan kuin hallintovirasto päättää.

Ilmoitetut hakujen päättymisajankohdat ovat ehdottomia. Hakemus, joka ei ole saapunut Akatemiaan määräaikaan mennessä, jätetään tutkimatta.

1.2.2. Rahoituksen hakija

Suomen Akatemian rahoituksen hakijana on yleensä tutkimushankkeen vastuullinen johtaja. Vastuullisen johtajan tulee olla tohtorin tutkinnon suorittanut taikka professorin tai dosentin tasoinen tutkija, ellei tässä asiakirjassa ole rahoitusmuodoittain mainittu muuta. Tutkimusinfrastruktuurien rahoituksessa hakijana on yliopisto tai muu tutkimusorganisaatio. Yliopistojen profiloitumisen vahvistamisen rahoituksessa hakijana on yliopisto.

Monissa rahoitusmuodoissa hakijana voi olla osahankkeiden yhteenliittymä, konsortio. Konsortio on yhteisen tutkimussuunnitelman ohjaamana toimiva määräaikainen osahankkeiden kokonaisuus, jossa suunnitelmallisella yhteistyöllä pyritään tavanomaista hankeyhteistyötä mittavampaan lisäarvoon. Konsortiohakemus käsitellään Akatemiassa yhtenä kokonaisuutena ja siitä tehdään päätös yhdessä päätöksentekoeleimessä.

1.2.3. Haettava rahoitus ja suorituspaikan sitoumus

Suomen Akatemialta tutkimusrahoitusta hakeva esittää hakemuksessaan arvion hankkeen kokonaiskustannuksista ja rahoitussuunnitelman, johon sisältyy Akatemialta haettava rahoitus. Hakemukseen sisältyy myös tutkimuksen suorituspaikan (so. hakijan isäntäorganisaatio, joka sitoutuu hallinnoimaan vastaanottamansa tutkimusrahoituksen) tai tutkimusinfrastruktuurin sijoituspaikan sitoumus, joka koskee hankkeen rahoittamista hakemuksen rahoitussuunnitelmassa esitetyllä osuudella. Lisäksi mukana on sitoumus hankkeen perusedellytysten turvaamisesta ja ilmoitus suorituspaikan yleiskustannusosuudesta, henkilösivukustannuksista ja tehollisen työajan kertoimesta. Mikäli kysymyksessä on valtionapu, tutkimuksen suorituspaikka sitoutuu toimimaan valtionavustuksen saajana hakijan puolesta siihen liittyvine velvoitteineen.

Akatemiaprofessorin ja akatemiaturkijan tehtävän hakijoilla suorituspaikan sitoumus koskee myös tutkijan työajan käyttöä muihin kuin tutkimustehtäviin sekä palkkausta ja muita tutkijan toimintaedellytyksiä.

1.3. Rahoituksen myöntäminen, käyttö ja raportointi

1.3.1. Rahoituksen myöntäminen ja sen rajoitukset

Suomen Akatemian tutkimusrahoitus myönnetään määräajaksi.

Akatemian tutkimusrahoituksen myöntömenettelyssä noudatetaan valtionavustuslakia silloin, kun rahoituksen hakijana tai saajana on muu kuin valtion organisaatio, esimerkiksi julkisoikeudellinen yliopisto tai muu itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, kunta, kuntayhtymä, yhdistys, yritys, säätiö, ulkomainen organisaatio tai yksityinen henkilö. Akatemian rahoitusehdot ovat kuitenkin samat riippumatta siitä, onko kysymyksessä valtion organisaatio vai valtionavustuksen saaja. Pääsääntöisesti Akatemian rahoituksella ei tueta taloudellista toimintaa. Taloudellisena toimintana pidetään tavaroiden ja palveluiden tarjoamista markkinoilla. Rahoitusta voidaan myöntää taloudelliseen toimintaan vain, mikäli se on myönnettävissä de minimis -asetuksen (komission asetus 1407/2013) mukaisena.

Tutkimusrahoituspäätökset tehdään tavalla, joka tukee parhaiten tutkimushankkeen toteutusta. Kaikki tutkimushankkeen määrärahatarpeet pyritään käsittelemään saman päätöksen yhteydessä. Toimikunta, tutkimusinfrastruktuurikomitea tai jaosto voi asettaa rahoitukselle ehtoja. Hankkeelle ei yleensä myönnetä lisärahoitusta rahoituskaudelle. Tutkimusrahoituspäätöksiin kirjataan perustelu.

Tutkimusmäärärahoista päätettäessä voidaan laatia varalista muista parhaiten menestyneistä hakemuksista. Lista on voimassa sen vuoden loppuun, jolloin rahoituspäätökset tehdään.

Rahoitusta voidaan myöntää samalle henkilölle samassa haussa vain yhdessä seuraavista rahoitusmuodoista: akatemiaturkijan tehtävä, tutkijatohtorin tehtävä ja akatemiahanke. Samassa haussa voidaan akatemiahankerahoituksessa tehdä vain yksi myönteinen rahoituspäätös samalle hakijalle. Mikäli rahoituksen hakija hakee samassa haussa useammalla kuin yhdellä hakemuksella joitain näistä rahoitusmuodoista, tutkitaan ja arvioidaan hakemuksista vain ensimmäisenä saapunut.

Tutkimuksen huippuyksikön johtajalle, varajohtajalle tai tutkimusryhmien johtajille ei myönnetä akatemiahankerahoitusta huippuyksikön ensimmäisen kolmen toimintavuoden aikana.

Akatemiaturkijan tehtävä voidaan vain erityistapauksessa myöntää hakijalle, jonka Akatemian myöntämän tutkijatohtorin tehtävän toimikausi olisi osittain päällekkäinen akatemiaturkijan tehtävän toimikauden kanssa.

Akatemian tutkimusrahoitus myönnetään suomalaiseen suorituspaikkaan, jollei erityisiä perusteita muulle ole. Hankkeen vastuullisella johtajalla tulee olla kiinteät yhteydet Suomeen monivuotisen tutkimushankkeen toteuttamiseksi.

1.3.1.1. Tutkimushankkeen vastuullisen johtajan palkka

Suomen Akatemian tutkimushankerahoitus (akatemiahankkeet, tutkimuksen huippuyksikköohjelma, akatemiaohjelmat, ks. luku 3.2) on tarkoitettu ensisijaisesti hankkeessa päätoimisesti ja kokoaikaisesti työskentelevien tutkijoiden palkkaukseen ja hankkeen muihin kuluihin.

Tutkimushankkeen vastuullisen johtajan palkkaukseen voidaan myöntää enintään vuoden rahoitus. Palkkauksella edistetään hankkeen toteutusmahdollisuuksia ja se myönnetään vain tutkimuksellisesti hyvin perustellusta syystä; tällainen voi olla myös työskentely ulkomailla, paluu kotimaahan sekä siirtyminen toiseen tutkimusorganisaatioon tai Suomessa sijaitsevaan yritykseen.

Edellä sanotusta riippumatta tutkimushankkeen vastuullisen johtajan palkkakuluja voidaan sisällyttää hankkeen rahoitettaviksi kustannuksiksi kokonaiskustannusmallin ja tutkimussuunnitelman mukaisesti. Nämä kustannukset, jotka tulee kirjata hankkeen kustannusarvioon, eivät saa olla merkittävät verrattuna hankkeen kokonaiskustannuksiin, ellei rahoituspäätöksessä ole toisin todettu. Tätä tutkimushankkeen vastuullista johtajaa koskevaa linjausta voidaan soveltaa myös Akatemian aiemmin tekemiin ja edelleen voimassaoleviin kokonaiskustannusmallin mukaisiin päätöksiin.

1.3.2. Rahoituksen käyttöön liittyviä ehtoja

Hankkeen toteuttamisesta ja rahoitussuunnitelman noudattamisesta vastaa ensisijaisesti tutkimusrahoitushakemuksen hakija (ks. 1.2.2).

Suomen Akatemian tutkimusmäärärahalta työskentelevän henkilöstön tulee pääsääntöisesti olla palvelussuhteessa. On suositeltavaa, että palvelussuhde kestää koko rahoituskauden ajan, ellei tutkimushankkeen toteuttamiseen liittyvä erityinen syy edellytä lyhyempää palvelussuhdetta. Lyhytaikaisia tutkimus-, selvitys- tai muita tehtäviä voidaan toteuttaa myös ostopalveluina.

Maksatuspyyntöön perustuen Suomen Akatemia voi maksaa myöntämästään päätöskohtaisesta rahoituksesta ennakkoa yliopistoille ja ammattikorkeakouluille. Tämä ei koske apurahoja, yliopistojen profiloitumisen vahvistamisen rahoitusta eikä tutkimusinfrastruktuurirahoitusta.

Akatemiaprofessoreilla ja akatemiaturkijoilla omaan tutkimustyöhön liittyvän opetuksen antaminen kuuluu työtehtäviin (ks. 3.1.1. ja 3.1.2.). Suomen Akatemia pitää yliopistoissa annettavan opetuksen ja tutkijan uran kannalta tärkeänä, että myös muut sen rahoittamat väitelleet tutkijat antavat tutkimustyöhön liittyvää opetusta. Samalla on tärkeää, että muut, omaan tutkimustyöhön välittömästi kytkeytymättömät tehtävät eivät haittaa itse tutkimuksen tekemistä.

Akatemia suosittelee, että mikäli Akatemian hankkeissa työskentelevät tutkijakoulutettavat antavat opetusta, sen tulee liittyä heidän omaan tutkimustyöhönsä. Opetustyö ei saa viivästyttää väitöskirjatyötä.

1.3.2.1. Omistus- ja käyttöoikeudet

Suomen Akatemian rahoittaman hankkeen tulosten omistus- ja käyttöoikeuksista tulee sopia hankkeen osapuolten kanssa. Sopimukset on parasta tehdä kirjallisesti ja mahdollisimman pian rahoituspäätöksen jälkeen. Samoin osapuolten tulisi hankkeen käynnistyessä sopia hankkeen käyttämien aineistojen omistus- ja käyttöoikeuksista.

Akatemian rahoituksella hankitut tarvikkeet ja laitteet jäävät tutkimustyön suorituspaikan omistukseen. Tutkimusinfrastruktuurien osalta voidaan eri osapuolten kesken sopia muusta menettelystä; tämä tulee tehdä kirjallisesti sekä ilmoittaa Akatemialle infrastruktuurirahoitusta haettaessa.

Niissä tutkimuksen suorituspaikoissa, joissa sovelletaan korkeakoulukeksintölakia, katsotaan Akatemian rahoittama tutkimus lain tarkoittamaksi sopimustutkimukseksi. Tämän mukaisesti korkeakouluilla on ensisijainen oikeus tutkimuksessa syntyneisiin keksintöihin. Muissa suorituspaikoissa työskenteleeviin tutkijoihin sovelletaan työsuhdekeksintölakia.

1.3.3. Rahoituspäätöstä koskevat muutokset

Rahoituskautta voidaan hakemuksesta pidentää vain erityisestä syystä. Rahan käyttämättä jääminen ei ole peruste rahoituskauden jatkamiselle. Rahoitusta koskeviin asioihin ei voi hakea muutosta rahoituksen voimassaoloajan päätyttyä.

Akatemia voi hakemuksesta antaa luvan tutkimuksen suorituspaikan muuttamiseen taikka tutkimushankkeen tai tutkimusinfrastruktuurihankkeen vastuullisen johtajan vaihtamiseen. Samoin Akatemia voi antaa luvan konsortion osahankkeiden keskinäisten rahoitusosuuksien muuttamiseen. Konsortion kokonaisrahoitus ei kuitenkaan saa tällöin muuttua.

1.3.4. Raportointi

Suomen Akatemian rahoittamat tutkimushankkeet ja tutkimusinfrastruktuurihankkeet raportoivat tieteellisestä toiminnastaan ja varainkäytöstä. Tieteellisen tutkimusraportin jättää hankkeen

vastuullinen johtaja, ja varainkäytön seuranta tapahtuu Akatemian tietojärjestelmien kautta. Nämä tiedot yhdistetään toisiinsa, jolloin rahan käyttö ja sillä tuotetut tulokset ovat vertailtavissa.

Tutkimusraportti on Akatemian tärkein työkalu rahoitettujen hankkeiden tieteellisen, yhteiskunnallisen ja muun vaikuttavuuden arvioimiseksi.

Tieteellisen toimikunnan ja tutkimusinfrastruktuurikomitean tulee seurata toimialalleen kuuluvien tutkimushankkeiden ja tutkimusinfrastruktuurien tuloksellisuutta. Rahoituskauden päätyttyä tai uutta hakemusta Akatemialle tehdessään tutkimushankkeen ja tutkimusinfrastruktuurihankkeen vastuullinen johtaja raportoi Akatemialle tutkimushenkilöstöstä, liikkuvuudesta, hankkeen edistymisestä ja tutkimuksen tuloksista. Konsortio raportoi toiminnastaan yhtenä kokonaisuutena ja raportin jättää konsortion johtaja. Edellytyksenä Akatemiaan jätetyn tutkimusrahoitushakemuksen käsittelylle on, että hakija on toimittanut ohjeiden mukaisesti tutkimusraportit päättyneistä Akatemian rahoittamista tutkimushankkeista.

Tutkimuksen huippuyksiköiden, tutkimusinfrastruktuurien sekä yliopistojen profiloitumisen vahvistamisen rahoituksen raportoinnista Akatemia ohjeistaa erikseen.

1.4. Muita tiedepoliittisia linjauksia

1.4.1. Kansainvälisyyden edistäminen

Akatemia edistää tutkimuksen kansainvälisyyttä tutkimuksen laadun, vaikuttavuuden ja uudistumisen tukemiseksi yhteistyössä tutkimusorganisaatioiden ja muiden toimijoiden kanssa.

Akatemia rohkaisee tutkijoita kansainväliseen liikkuvuuteen sekä tukee tutkimusympäristöjen kansainvälistä kilpailukykyä ja houkuttelevuutta. Tutkimusrahoitushakemuksessa esitetyn hankkeen kansainväliset ja kansalliset yhteistyösuhteet sekä tutkijoiden liikkuvuus ovat hakemuksen tieteellisten ansioiden arvioinnin perusteita. Suomen Akatemialle esitettävään hakemukseen tulee sisältyä hankkeen liikkuvuussuunnitelma.

Akatemia edistää suomalaisen tutkimuksen kansainvälistä näkyvyyttä ja mahdollisuuksia sekä tutkimuksen vastuullisuutta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Rahoittajien välisessä toiminnassa Akatemia painottaa monikansallista yhteistyötä.

1.4.2. Avoin tiede

Avoimuus on tieteen ja tutkimuksen keskeinen periaate. Se parantaa tutkimuksen laatua mm. edistämällä tutkimustulosten toistettavuutta ja kriittistä arviointia. Se edistää tutkimuksen vaikuttavuutta mm. parantamalla tutkimustiedon ja -aineistojen saatavuutta ja sitä kautta myös aineistojen tehokkaampaa käyttöä.

Akatemia edistää ja osaltaan toteuttaa Avoimen tieteen ja tutkimuksen tiekartan 2014–2017 toimenpiteitä. Akatemia edellyttää tutkimushankkeissaan sitoutumista julkaisujen avoimeen saatavuuteen ja edistää tutkimusaineistojen ja -menetelmien avointa saatavuutta. Tavoitteena on, että

tutkimuksen tuottamat ja hyödyntämät julkaisut, tiedot ja aineistot, niiden metatiedot sekä käytetyt menetelmät ovat helposti saatavilla jatkokäyttöä varten.

Akatemia edellyttää rahoittamiaan tutkijoita saattamaan Akatemian rahoituksella tuotetut tutkimustulokset avoimiksi. Tämä voidaan tehdä esimerkiksi rinnakkaistallentamalla tieteelliset julkaisut avoimuutta tukevaan sopivaan julkaisuarkistoon tai tietokantaan taikka julkaisemalla tulokset tieteellisesti korkeatasoisessa ja avoimuutta edistävässä julkaisukanavassa. Edellytys koskee erityisesti tieteellisiä vertaisarvioituja artikkeleita. Julkaisemisesta aiheutuvat kulut ovat hyväksyttäviä menolajeja Akatemian tutkimusmääräraahakemuksissa.

Tieteellisissä julkaisuissa ja tutkimusaineistoissa, jotka on rahoitettu Akatemian tutkimusrahoituksella tai joissa on hyödynnetty Akatemian rahoittamia tutkimusinfrastruktuureja, tulee aina mainita, että tutkimus on toteutettu Suomen Akatemian rahoituksella sekä asiaan kuuluvat päätösnumerot.

Tutkimushankkeissa ja tutkimusinfrastruktuurihankkeissa tuotettavien ja hyödynnettävien aineistojen käyttöä ja myöhempää saatavuutta ja käytettävyyttä varten hakijan on laadittava aineistonhallintasuunnitelma. Tuotetut tutkimusaineistot tulee saattaa avoimesti saataviksi mahdollisimman pian tutkimustulosten julkaisemisen jälkeen tutkijan tieteenalan kannalta tärkeissä kansallisissa tai kansainvälisissä arkistoissa. Tämä edellyttää myös, että tutkimuksen suorituspaikat huolehtivat tarvittavasta opastuksesta ja tallennusinfrastruktuurin käyttömahdollisuudesta. Tutkimusaineistojen säilyttämisen ja avaamisen kulut katsotaan kuuluvan tutkimushankkeen isäntäorganisaation yleiskustannuksiin, mutta ne voidaan myös perustellusti hyväksyä Akatemian tutkimusrahoituksesta katettaviksi tutkimuskuluiksi.

Aineistoilla on erilaisia julkisuuden asteita kaikille täysin avoimesta salassa pidettävään. Aineiston julkaisijan on varmistettava, ettei julkaiseminen ole viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain, henkilötietolain tai tekijänoikeuslain vastaista. Avattaessa aineistoa sen lisensoinnista on huolehdittava.

1.4.3. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Suomen Akatemian tutkimusrahoitustoiminnassa edistetään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Rahoituspäätösten valmistelussa ja päätöksenteossa noudatetaan Akatemian tasa-arvosuunnitelmaa.

Akatemia pyrkii määrätietoisesti lisäämään naisten osuutta hakemusten arvioinnissa käytettävissä asiantuntijoissa tavoitteena tasapuolinen sukupuolijakauma arviointipaneeleissa.

Päätöksentekoelementit seuraavat sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista tutkimusrahoituksesta päätettäessä. Erityisesti seurataan uusien rahoitusmuotojen tai nykyisiin tehtyjen muutoksien vaikutusta tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen.

Tutkimusrahoitusta ja tutkimustehtäviä koskevan päätöksenteon läpinäkyvyyteen sekä molempien sukupuolten tasapuoliseen arviointiin esimerkiksi vanhempainvapaiden aiheuttamien tutkijanuran katkosten osalta kiinnitetään myös erityistä huomiota.

1.4.4. Tutkimuseettiset kysymykset

Suomen Akatemia edellyttää, että kaikessa sen rahoittamassa tutkimuksessa noudatetaan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ohjeita *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittelyminen Suomessa*.

Ensisijainen vastuu hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta kuuluu jokaiselle tutkijalle ja tutkimusryhmälle, mutta myös tutkimusyksikön johtajalle sekä tutkimusta harjoittavien organisaatioiden johdolle. Hyvän tieteellisen käytännön lisäksi tiedeyhteisön ja tutkijan itsensä tulee ottaa huomioon voimassa oleva lainsäädäntö.

Vastuullisen tutkijan tulee tarvittaessa selvittää hakemuksensa tutkimussuunnitelmassa, miten tutkimushankkeessa eettiset kysymykset on otettu huomioon.

Suorituspaikka sitoutuu toimittamaan tutkinnan loppuraportin Akatemian kirjaamoon, mikäli Akatemian rahoitusta saaneen hankkeen vastuullisen johtajan tai tutkijan toimista on tehty tutkinta hyvän tieteellisen käytännön loukkaamisesta.

Mikäli Akatemiasta rahoitusta hakevan tutkijan on kolmen edellisen vuoden aikana todettu syyllistyneen tutkimusvilppiin, Akatemian hallintovirasto jättää hakemuksen tutkimatta. Tieto tutkimusvilpistä ei mene Akatemian päätöksentekoaikavälille. Jos tieto vilpistä tulee rahoituskauden aikana, kolmen vuoden määräaika pidennetään jäljellä olevan rahoituskauden pituudella. Jos vilppipäätökseen tehty valitus tuottaa vapauttavan päätöksen, tutkijan tekemät uudet rahoitushakemukset käsitellään normaalisti.

1.4.5. Kestävä kehitys

Suomen Akatemia ottaa huomioon kestävän kehityksen periaatteet tutkimusrahoitustoiminnassaan. Kestävän kehityksen tematiikka läpileikkaa Suomen Akatemian kaikkea tutkimusrahoitusta ilmentyen eri tutkimusaloiilla hieman eri painotuksin. Tutkimusrahoituksessa kestävän kehityksen tavoitteet ilmenevät erityisesti kohdennetussa monitieteisessä ohjelmatoiminnassa. Käynnissä olevien akatemiaohjelmien teemat tukevat kestävän kehityksen päämääriä.

2. HAKEMUSTEN ARVIOINTI

Luvussa 2 esitettyjä arvioinnin periaatteita sovelletaan Suomen Akatemian hallituksen, sen asettamien jaostojen, tieteellisten toimikuntien sekä tutkimusinfrastruktuurikomitean rahoituksessa. Akatemia painottaa kaikessa tutkimusrahoituksessaan strategiansa mukaisesti tutkimuksen laatua ja vaikuttavuutta sekä tieteen uudistumista.

2.1. Arvioinnin periaatteet

Suomen Akatemian tutkimusrahoitus suunnataan kilpailuun perustuen parhaille tutkijoille ja tutkimusryhmille sekä lupaavimmille nuorille tutkijoille tieteellisesti kunnianhimoisten hankkeiden

toteuttamiseen sekä kansallisesti merkittävien ja tieteellistä tutkimusta edistävien tutkimusinfrastruktuurien hankkimista, perustamista tai vahvistamista varten. Yliopistojen profiloitumisen vahvistamisessa rahoitus suunnataan hakemuksen toimintasuunnitelmassa kuvattuihin profiloitumistoimiin.

Rahoituspäätökset perustuvat tutkimus- ja toimintasuunnitelman tai tutkimusinfrastruktuurien hankesuunnitelman ja hakijan tieteellisten ansioiden arviointiin. Tieteellisten ansioiden arvioinnissa käytetään seuraavia perusteita:

- tutkimussuunnitelman tieteellinen laatu ja innovatiivisuus sekä uutuusarvo
- tutkimuksen tieteellinen vaikuttavuus
- hakijan / tutkimusryhmän pätevyys
- tutkimussuunnitelman toteuttamiskelpoisuus
- tutkimusympäristön laatu ja vahvistaminen
- tutkimuksen kansainväliset ja kansalliset yhteistyösuhteet sekä tutkijoiden liikkuvuus
- tutkimushankkeen merkitys ammattimaisen tutkijanuran edistämiseksi

Lähtökohtana on, että rahoitettava hanke palvelee suomalaista tutkimusta, yhteiskuntaa sekä kansainvälistä yhteistyötä.

Korkeaan tavoitetasoon ja uusiin avauksiin pyrkiviin tutkimushankkeisiin sisältyy aina myös epäonnistumisen riski. Riski ei kuitenkaan ole myönteisen päätöksen este. Tavoitteena on, riskeistä tietoisena, antaa mahdollisuus tieteellisiin läpimurtoihin sekä lisätä tutkimuksen ja tieteen uusiutumiskykyä.

Rahoituspäätöksiä tehtäessä huomiota kiinnitetään myös muihin Akatemian hyväksymiin tiedepoliittisiin tavoitteisiin. Näitä ovat esimerkiksi

- tutkimuksen kansainvälisyyden edistäminen
- tieteen uudistuminen
- nuoren tutkijasukupolven ja naisten tutkijanuran edistäminen
- tutkimuksen monitieteisyyden ja tieteidenvälisyyden edistäminen
- laajempien tutkimuskokonaisuuksien toteuttaminen
- sukupuolten välisen tasa-arvon edistäminen tutkimuksessa
- hyvä tieteellinen käytäntö
 - avoimen tieteen edistäminen
 - tutkimuseettisten kysymysten asianmukainen käsittely
 - kestävän kehityksen periaatteiden huomioiminen
 - aineettomien oikeuksien periaatteiden huomioiminen
- tieteellisen tutkimuksen hyödyntämisen edistäminen
- innovaatiotoimintaan kytkeytyvän tutkimuksen edistäminen
- tutkimuksen laajempi vaikuttavuus
- akatemiaohjelmien erityistavoitteet
- huippuyksiköiden tukeminen

Rahoituspäätöksiä valmisteltaessa ja tehtäessä voidaan kiinnittää lisäksi huomiota seuraaviin seikkoihin:

- hankkeen vastuullisen johtajan taito ja kokemus hankkeen johtamisessa
- miten hankkeen vastuullinen johtaja ja tutkimusryhmä ovat osoittaneet kykenevänsä hallitsemaan tutkimusvaroja
- hankkeessa työskentelevien tutkijoiden yhteys suomalaiseen tutkimusyhteisöön
- luottamuksen vaarantuminen Akatemian toiminnan puolueettomuutta tai riippumattomuutta kohtaan

Tutkimusinfrastruktuurien rahoituksesta päättäessään Suomen Akatemia ottaa yleisten rahoitusperiaatteidensa lisäksi huomioon

- infrastruktuurin kansallisen ja kansainvälisen tieteellisen merkityksen ja lisäarvon
- infrastruktuurin lisäarvon opetukselle ja tutkijankoulutukselle
- hankkeen yhteydet taustaorganisaation tai -organisaatioiden tutkimusstrategiaan sekä organisaatioiden sitoutumisen hankkeeseen
- yhteyden hankkeisiin, jotka on esitetty Suomen tai Euroopan infrastruktuurien tiekartalla.

Huomiota kiinnitetään myös

- infrastruktuurin hyödyntämisen suunnitelmallisuuteen ja monipuolisuuteen
- potentiaalisen käyttäjäkunnan laatuun ja laajuuteen
- infrastruktuurin teknologiseen ja muuhun kehittyneisyyteen
- infrastruktuurin taloudelliseen tehokkuuteen sen elinkaaren aikana
- vaihtoehtoihin kansallisiin ja kansainvälisiin ratkaisuihin.

Yliopistojen profiloitumisen vahvistamisessa käytettävät arviointiperusteet ovat

- suunnitelman kytkeytyminen yliopiston strategiaan
- esitetyn profiloitumisen laajuus ja selkeys
- esitetyn suunnitelman toteuttamiskelpoisuus ja seuranta
- kehitystarpeet ja -mahdollisuudet esitetyillä painoaloilla
- painoaloilla tehtävän tutkimuksen sijoittuminen kansainväliseen tasoon sekä tutkimuksen lisäarvo muihin kotimaisiin yksikköihin verrattuna
- mahdolliset suunnitelmat tutkimuksen kansainvälisen tason saavuttamiseksi valituilla painoaloilla
- vahvuuksiin pohjautuvien uusien avausten syntyisestä ja niiden resursoinnista huolehtiminen
- yliopiston kokonaissitoutuminen profiloitumiseen ja tutkimuksen laadun kehittämiseen, mm. poisvalintojen seurauksena tapahtuvan perusrahoituksen resurssien vapautumisen kautta
- yhteistyörakenteet ja työnjako muiden yliopistojen, tutkimuslaitosten ja muun yhteiskunnan kanssa (ml. infrastruktuuriyhteistyö)
- tehtävien valintojen ja poisvalintojen merkitys osaamispohjaisen kasvun ja muiden yhteiskunnan tarpeiden kannalta

2.2. Arviointimenettely

Monivuotisista tutkimusmääräraahakemuksista pyydetään tieteellisen asiantuntijaneelin kirjallinen lausunto tai vähintään kaksi ulkopuolista kirjallista arviointia henkilöiltä, jotka ovat pääsääntöisesti kansainvälisiä alansa arvostettuja tutkijoita. Paneeli antaa kustakin hakemuksesta yhden lausunnon.

Arviointia ei saa pyytää henkilöltä, joka on esteellinen.

Tieteellisen toimikunnan tai infrastruktuurikomitean jäsen ei voi asiantuntijana antaa lausuntoa hakemuksista eikä kuulua niitä käsittelevään paneeliin.

3. RAHOITUSMUODOT

3.1. TUTKIJAN RAHOITUS

Tutkijan henkilökohtaisen rahoituksen tavoitteena on edistää korkeatasoisen tutkijakunnan kehittymistä eri aloilla, tukea tutkijan pätevoitymistä ja etenemistä urallaan sekä lisätä tutkijan ammatin houkuttelevuutta.

Suomen Akatemian hallitus tai toimikunta voi ennen asianomaisen haun avautumista päättää tutkijan rahoituksen suuntaamisesta tavoitteellisesti, määräajaksi ja kertaluonteisesti hallituksen taikka toimikunnan etukäteen ilmoittamalle alalle tai tarkoitukseen. Haku voi olla usean toimikunnan tai rahoittajan kanssa yhteinen. Rahoituspäätökset tekee joko toimikunta tai hallituksen asettama jaosto. Rahoituksen päätyttyä voidaan arvioida rahoituksen suuntaamisen tulokset ja lisäarvo.

3.1.1. Akatemiaprofessorin tehtävä

Akatemiaprofessoriksi valittava on oman alansa kansainvälisesti arvostettu huippuasiantuntija, jonka tieteellisellä toiminnalla arvioidaan olevan merkittävää vaikuttavuutta tiedeyhteisöön ja yhteiskuntaan.

Akatemiaprofessorin tehtävään voidaan valita henkilö, joka on osoittautunut eteväksi tutkijaksi ja jonka voidaan katsoa myötävaikuttavan tutkimuksen edistymiseen oman tieteenalansa piirissä. Tehtävä on tarkoitettu huippututkijalle määräaikaiseen täysipäiväiseen tutkimustyöhön ja siihen liittyvään toimintaan. Akatemiaprofessori toteuttaa omaa tutkimussuunnitelmaansa, johtaa tutkimusryhmänsä työtä ja antaa ohjausta nuorille tieteenharjoittajille. Akatemiaprofessorin työtehtäviin sisältyy ilman erillistä korvausta annettavaa oman alan opinnäytetöiden ohjausta sekä tutkimustyöhön liittyvää opetusta.

Akatemiaprofessorin tehtävään myönnetään rahoitus enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Jatkokauden edellytyksenä on aiemman akatemiaprofessorikauden tuloksellinen toiminta sekä tieteellisesti kunnianhimoinen, uudistumista osoittava tutkimussuunnitelma. Toimikunta myöntää akatemiaprofessorille hakemuksesta tutkimusrahoitusta toimikaudelle.

Suomen Akatemia myöntää akatemiaprofessorin tehtävän palkkausmäärärahan 8 900 euron kuukausipalkan mukaan. Hakija voi hakemuksessaan ilmoittaa, kuinka suuren osan vuosipalkastaan hän hakee Akatemiasta.

3.1.2. Akatemiaturkijan tehtävä

Akatemiaturkija toteuttaa tieteellisesti korkeatasoiseksi arvioitua tutkimussuunnitelmaa. Hän on monipuolisesti verkottunut tutkija, jolla on mahdollisuus pätevyitä vaativimpiin tutkijan tehtäviin ja vakiinnuttaa asemansa itsenäisenä tutkijana kansainvälisessä tutkijayhteisössä.

Akatemiaturkijan tehtävää ei myönnetä vakinaisessa professuurissa tai muussa tutkimusorganisaation ylimmän tason tutkimustehtävässä olevalle.

Tutkijan tehtävää täytettäessä edellytetään tohtorin tutkinnon jälkeen harjoitettua menestyksestä julkaisutoimintaa, tieteellistä yhteistyötä ja tohtorin tutkinnon jälkeistä vähintään kolmen ja enintään yhdeksän vuoden tieteellistä työskentelyä. Jos tohtorin tutkinnon suorittamisen jälkeen on suoritettu erikoislääkärikoulutus, voi tohtorin tutkinnosta olla enintään 13 vuotta.

Akatemiaturkijan tehtävän suorituspaikka on Suomessa oleva organisaatio, jonka kautta tutkimusrahoituksen maksatus tapahtuu. Akatemiaturkija voi kautensa aikana työskennellä eripituisia jaksoja esimerkiksi ulkomaisessa yliopistossa.

Mikäli akatemiaturkijan tehtävää haetaan samaan tutkimusympäristöön, jossa hakija on työskennellyt suorittaessaan tohtorin tutkinnon, tulee hakijalla olla väittelyn jälkeen muussa tutkimusympäristössä tehtyä tutkimustyötä tai muulla sektorilla tapahtunutta tutkimustyötä tukevaa työskentelyä yhtäjaksoisesti vähintään kuuden kuukauden ajan. Vaihtoehtoisesti liikkuvuusjaksoja voi olla useampia, jolloin kahden pisimmän jakson tulee olla yhteensä vähintään kuuden kuukauden mittainen. Tästä voi poiketa vain erityisestä syystä.

Tutkimusympäristöllä tarkoitetaan sitä tutkimusryhmää tai -yhteisöä, jossa tutkija työskentelee. Tutkimusympäristö sijaitsee usein yhden organisaation ts. suorituspaikan sisällä, mutta se voi myös ulottua eri suorituspaikkojen yli.

Edellä mainittu liikkuvusedellytys toteutuu automaattisesti, jos akatemiaturkijan tehtävää haetaan johonkin muuhun tutkimusympäristöön kuin siihen, jossa hakija on työskennellyt suorittaessaan tohtorin tutkinnon.

Akatemiaturkijan työtehtäviin sisältyy ilman eri korvausta annettavaa oman alan opinnäytetöiden ohjausta sekä tutkijan omaan tutkimustyöhön liittyvää opetusta.

Suomen Akatemia myöntää akatemiaturkijan tehtävän palkkausmäärärahan 5 000 euron kuukausipalkan mukaan.

Akatemiaturkijan palkkaus voi olla myös yhteisrahoitteinen, silloin kun se on tutkijan uralla etenemisen kannalta tarkoituksenmukaista. Tällöin tutkijan palkkaan tulee käyttää Akatemian myöntämästä

rahoituksesta (ks. yllä) vähintään 70%, ja loput palkasta voi tulla muista lähteistä. Tämä edellyttää, että muualta tuleva palkka on osoitettu tutkimustehtäviin tai muihin tutkijan uralla etenemistä tukeviin tehtäviin, kuten työskentelyyn yliopiston urajärjestelmässä¹. Tämän kautta vapautuvaa Akatemian palkkarahaa voi käyttää erikseen perusteltaviin muihin tutkimuskuluihin.

Akatemiatutkijan tehtävään myönnettävä rahoitus on viisivuotinen. Samalle henkilölle voidaan osoittaa rahoitusta yhdelle viisivuotiskaudelle. Akatemiatutkijalle voidaan myöntää rahoitusta tutkimusryhmän perustamiseen, tutkimuskuluihin, kansainväliseen yhteistyöhön ja liikkuvuuteen ja muihin tutkimuskuluihin.

3.1.3. Tutkijatohtorin tehtävä

Akatemian tutkijatohtori on lupaava hiljattain väitellyt tutkija, joka voi rahoituskaudella pätevätyä vaativiin tutkijan- tai asiantuntijantehtäviin. Hänellä on hyvät kansalliset tai kansainväliset yhteistyöverkostot.

Tutkijatohtorin tehtävänä on esitetyn suunnitelman mukainen täysipäiväinen tutkimustyö. Lisäksi Suomen Akatemia suosittelee, että tutkijatohtori ohjaa oman alan opinnäytetöitä ja antaa omaan erikoisalaan liittyvää opetusta (vrt. kohta 1.3.2.).

Hakijana Akatemian tutkijatohtorin tehtävään voi olla henkilö, jonka tohtorintutkinnon suorittamisesta on hakuajan päättyessä kulunut enintään neljä vuotta ja enintään kahdeksan vuotta, mikäli tohtorintutkinto on suoritettu samanaikaisesti erikoislääkäriskoulutuksen kanssa.

Tutkijatohtorin tehtävän suorituspaikka on Suomessa oleva organisaatio, jonka kautta tutkimusrahoituksen maksatus tapahtuu. Tutkijatohtori voi kautensa aikana työskennellä eripituisia jaksoja esimerkiksi ulkomaisessa yliopistossa.

Mikäli Akatemian tutkijatohtorin tehtävää haetaan samaan tutkimusympäristöön, jossa hakija on työskennellyt suorittaessaan tohtorin tutkinnon, tulee hakijalla olla väittelyn jälkeen muussa tutkimusympäristössä tehtyä tutkimustyötä tai muulla sektorilla tapahtunutta tutkimustyötä tukevaa työskentelyä yhtäjaksoisesti vähintään kuuden kuukauden ajan. Vaihtoehtoisesti liikkuvuusjaksoja voi olla useampia, jolloin kahden pisimmän jakson tulee olla yhteensä vähintään kuuden kuukauden mittainen. Tästä voi poiketa vain erityisestä syystä.

Tutkimusympäristöllä tarkoitetaan sitä tutkimusryhmää tai -yhteisöä, jossa tutkija työskentelee. Tutkimusympäristö sijaitsee usein yhden organisaation ts. suorituspaikan sisällä, mutta se voi myös ulottua eri suorituspaikkojen yli.

Edellä mainittu liikkuvusedellytys toteutuu automaattisesti, jos tutkijatohtorin tehtävää haetaan johonkin muuhun tutkimusympäristöön kuin siihen, jossa hakija on työskennellyt suorittaessaan tohtorin tutkinnon.

¹ Urajärjestely, jossa yliopisto sitoutuu arviointimenettelyn perusteella vakinaistamaan tutkijan hänen edettyään tietylle tasolle.

Hakemusta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota suunnitelman kansainväliseen ulottuvuuteen. Palkan lisäksi tutkijatohtorille voidaan myöntää rahoitusta välttämättömiin kuluihin, jotka aiheutuvat tutkimustyöstä ja kansainvälisestä yhteistyöstä.

Tutkijatohtorin rahoitus on kolmivuotinen. Samalle henkilölle rahoitusta voidaan osoittaa yhdelle kolmivuotiskaudelle.

3.1.4. Kliinisen tutkijan tehtävä

Suomen Akatemia tukee kliinisessä työssä olevia lääkäreitä tai muita kliinistä potilastyötä tekeviä tutkijoita rahoittamalla osa-aikaista tutkimustyötä. Tavoitteena on edistää kliinistä tutkijanuraa yhteistyössä esimerkiksi yliopistosairaaloiden kanssa ja rohkaista kliinisessä työssä olevia lääkäreitä ja muita tutkijoita tekemään tutkimusta potilastyön ohella.

Hakijana on kliinisessä työssä oleva tohtorintutkinnon suorittanut lääkäri tai muu tohtorintutkinnon suorittanut terveydenhuollon ammattilainen, joka tekee potilastyötä. Rahoitusta ei myönnetä yliopistoissa päätoimisina tutkijoina toimiville.

Määrärahalta tuetaan kliinisen tutkijan palkkauskuluja osa-aikaisessa tutkimustyössä (20–50 prosenttia työajasta). Työaikajärjestelyistä sovitaan etukäteen, varsinkin jos tutkimustyö ja kliininen työ tehdään eri suorituspaikoissa. Palkkaukseen tarkoitetun määrärahan lisäksi voidaan myöntää rahoitusta myös tutkimuskuluja varten. Akatemia rahoittaa kliinisen tutkijan tehtävän kokonaiskustannuksista enintään 70 prosenttia. Hakemuksessa esitettävään kokonaiskustannusarvioon sisällytetään hakijan palkkaus- ja tutkimuskulut. Kliinisen tutkijan rahoitus on tyyppillisesti nelivuotinen. Asianomainen toimikunta päättää vuosittain rahoitusmuodon budjetista.

3.2. TUTKIMUSHANKERAHOITUS

3.2.1. Akatemiahankkeet

Akatemihanke rakentuu tieteellisesti laadukkaan ja kunnianhimoisen tutkimussuunnitelman ympärille, jota korkeatasoinen tutkimusryhmä tai tutkimusryhmien konsortio pyrkivät toteuttamaan.

Akatemiahankkeilla edistetään tutkimuksen laatua, tieteellistä ja muuta vaikuttavuutta, tieteen uudistumista ja monimuotoisuutta. Tavoitteena on kansainvälisesti mahdollisimman korkean tieteellisen tason tutkimus, mahdolliset tieteelliset läpimurrot sekä tutkimusyhteistyö parhaiden kansainvälisten ryhmien kanssa. Rahoituksen kohteena ovat ensisijaisesti ryhmät, jotka koostuvat jo väitelleistä tutkijoista.

Akatemiahankerahoitus on tarkoitettu hankkeen välittömiin kustannuksiin, jotka syntyvät esimerkiksi tutkimusryhmän tutkijoiden palkasta, julkaisutoiminnasta ja muista tutkimuskuluista, matkoista, kotimaisesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä ja liikkuvuudesta ja tutkijankoulutuksesta ulkomailla sekä kansainvälisten hankkeiden valmistelusta aiheutuvista kuluista. (Tutkimushankkeen vastuullisen johtajan palkkauksesta ks. edellä kohta 1.3.1.1.)

Akatemianhankerahoitus mitoitetaan yleensä nelivuotiseksi.

Tässä luvussa edellä sanottu koskee myös suunnatun akatemianhankerahoituksen hakuja (ks. alla). Seuraavaa kahta rajoitusta sovelletaan *ainoastaan* akatemianhankehaussa.

Jos hakijalla on jo meneillään akatemianhanke taikka akatemiaprofessorin tai akatemiatutkijan tehtävään osoitettu rahoitus, hänelle voidaan myöntää rahoitus akatemianhankkeeseen vain erityisen painavasta syystä.

Tutkimuksen huippuyksikön johtajalle, varajohtajalle tai tutkimusryhmien johtajille ei myönnetä akatemianhankerahoitusta huippuyksikön ensimmäisen kolmen vuoden aikana.

Suunnattu akatemianhankerahoitus

Suomen Akatemian hallitus tai toimikunta voi ennen asianomaisen haun avautumista päättää akatemianhankerahoituksen suuntaamisesta tavoitteellisesti, määrääjäksi ja kertaluonteisesti hallituksen taikka toimikunnan etukäteen ilmoittamalle alalle tai tarkoitukseen. Haku voi olla usean toimikunnan tai rahoittajan kanssa yhteinen. Sillä voidaan myös osallistua muiden organisaatioiden koordinoimiin tutkimusohjelmiin. Rahoituspäätökset tekee joko toimikunta tai hallituksen asettama jaosto. Hankkeiden päätyttyä voidaan arvioida rahoituksen suuntaamisen tulokset ja lisäarvo.

3.2.2. Tutkimuksen huippuyksikköohjelma

Huippuyksikkö on tutkimusyhteisö, joka on saavuttamassa oman alansa kansainvälisen parhaimmiston tai on jo sen saavuttanut. Se voi muodostua yhdestä tai useasta tutkimusryhmästä, jotka toimivat keskenään kiinteässä yhteistyössä toteuttaen yhteistä tutkimussuunnitelmaa.

Suomen Akatemia valitsee tutkimuksen huippuyksiköiksi uudistumiskykyisiä, tieteellisesti erittäin korkeatasoisia ja yhteiskunnallisesti vaikuttavia tutkimusyhteisöjä. Huippuyksikköohjelmassa uudistuminen toteutetaan uusien tutkimusaiheiden, menetelmien, lähestymistapojen ja tutkimusryhmien muodossa. Huippuyksikköohjelman isäntäorganisaatioiden kanssa toteutettava pitkäjänteinen yhteisrahoitus mahdollistaa riskin ottamisen ja uudet avaukset.

Akatemia valitsee huippuyksiköt kansainvälisten arviointien ja tutkimuspoliittisten näkökohtien perusteella kahdeksaksi vuodeksi. Ensisijaiset arviointikriteerit ovat tutkimussuunnitelman tieteellinen laatu, uudistuminen ja vaikuttavuus. Huippuyksikön kahdeksan vuotta kestävä kausi jakaantuu kahteen osaan (5 + 3 vuotta).

Huippuyksiköiden ensimmäisen neljän vuoden toiminta arvioidaan tieteellisesti viidentenä vuonna. Arvioinnin perusteella huippuyksikkö voi jatkaa toimintaansa viimeiset kolme vuotta korkeammalla, samalla tai matalammalla rahoitustasolla. Huippuyksikön toiminta voidaan myös päättää arvioinnin perusteella ensimmäisen viiden vuoden jälkeen, mikäli tutkimussuunnitelman tavoitteet eivät ole toteutuneet.

Huippuyksikköohjelma arvioidaan Akatemian rahoituksen päätyttyä.

3.2.3. Akatemiaohjelmat

Akatemiaohjelma on temaattinen, tavoitteellinen ja koordinoitu tutkimushankekokonaisuus. Akatemiaohjelma uudistaa tieteellistä tutkimusta ja tuottaa korkealaatuista tietoa temaattisesti rajatusta aiheesta. Ohjelman tavoitteena on tieteellinen ja muu vaikuttavuus. Akatemiaohjelmien aiheet syntyvät tieteen lähtökohdista ja ennakoinnin avulla tärkeiksi tunnistetuista tutkimuksen tarpeista. Akatemiaohjelmien tehtävänä on tukea monitieteistä ja tieteidenvälistä—tutkimusta, verkottaa tutkijoita sekä toimia alustana pitkäjänteiselle kansainväliselle tutkimusyhteistyölle. Ohjelmat suunnitellaan ja toteutetaan vuorovaikutuksessa tutkijoiden ja yhdessä Akatemian sidosryhmien kanssa. Akatemiaohjelmien yhteydessä toteutetaan usein yhteishakuja muiden suomalaisten ja ulkomaalaisten tutkimusrahoittajien kanssa.

Akatemiaohjelmasta rahoitusta ei voi hakea henkilö, joka on osallistunut haettavana olevan akatemiaohjelman suunnitteluun tavalla, joka on omiaan tuottamaan hänelle kilpailuetua muihin hakijoihin nähden. Edellä tarkoitettussa asemassa ovat muiden ohella akatemiaohjelman valmistelu- tai johtoryhmän jäsenet tai pysyvät asiantuntijat.

Päätökset akatemiaohjelmien käynnistämisestä ja niiden taloudellisista voimavaroista tekee Suomen Akatemian hallitus. Päätöksiä tehdessään hallitus arvioi ohjelman tavoitteita ja edellytyksiä tutkimuksen uudistamiseen. Ohjelmien rahoitus mitoitetaan yleensä vähintään neljälle vuodelle.

Hallituksen päätöksen jälkeistä akatemiaohjelman valmistelua, johtamista, seuranta ja arviointia varten asetetaan johtoryhmä, joka koostuu toimikuntien jäsenistä ja muiden rahoittajien edustajista. Ohjelman tieteellisestä koordinaatiosta vastaa ohjelman johtoryhmä yhdessä hallintovirastossa työskentelevän ohjelmapäällikön kanssa.

Akatemian hallitus asettaa jaoston, joka päättää aiesuunnitelmien perusteella niistä hakijoista, joilta pyydetään varsinainen hakemus, sekä rahoitettavista hankkeista.

Akatemiaohjelman päätyttyä arvioidaan sen tavoitteiden toteutumista ja tuloksia.

3.3 TUTKIMUSEDELLYTYSTEN JA -YMPÄRISTÖJEN RAHOITUS

3.3.1. Tutkimusinfrastruktuurien rahoitus (FIRI)

Suomen Akatemia rahoittaa kansallisesti merkittävien ja tieteellistä tutkimusta edistävien tutkimusinfrastruktuurien hankkimista, perustamista tai vahvistamista. Tällaiset infrastruktuurit muodostavat tutkimusvälineiden, -laitteistojen, -aineistojen ja -palvelujen varannon, joka mahdollistaa tutkimustyön, edesauttaa tutkimusyhteistyötä ja vahvistaa tutkimus- ja innovaatiokapasiteettia. Tutkimusinfrastruktuurit voivat sijaita yhdessä paikassa taikka olla hajautettuja kokonaisuuksia tai virtuaalisia infrastruktuureja.

Tutkimuksen infrastruktuureita koskevilla rahoituspäätöksillään Suomen Akatemia parantaa suomalaisen tutkimuksen laatua, uudistumista, kilpailukykyä ja tieteidenvälisyyttä, lisää suomalaisten tutkimusympäristöjen vetovoimaisuutta sekä edistää yliopistojen, tutkimusryhmien ja tutkijoiden

kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä. Tutkimusinfrastruktuureilla tuetaan myös tutkijankoulutusta sekä tieteellisen osaamisen ja tietopääoman muodostumista ja hyödyntämistä.

FIRI-rahoituksen hakijana on yliopisto tai muu tutkimusorganisaatio. Haku voi olla avoin tai tavoitteiden ja/tai hakijoiden suhteen kohdennettu.

Usean organisaation yhteishankkeissa on yksi vastuutaho; osapuolten keskinäiset toimintaa ja taloutta koskevat vastuut osoitetaan hakemuksessa. Yhteishankkeissa tulee osapuolten kesken kirjallisesti sopia infrastruktuurin käytöstä, omistusosuuksista ja sijoituspaikasta, myös rahoituskauden jälkeisenä aikana.

Tutkimusinfrastruktuureille myönnetty Akatemian FIRI-rahoitus on tarkoitettu kattamaan ensisijaisesti tutkimusinfrastruktuurin rakentamisvaiheen investointikuluja (laitteiden ja järjestelmien hankintaa sekä palveluiden muodostamista) sekä olemassa olevien infrastruktuurien merkittävää päivittämistä. FIRI-rahoitusta ei voi käyttää infrastruktuurien ylläpitokuluihin. Pysyväisluonteiset toimintamenot tulee pääosin kattaa isäntäorganisaatioiden varoin. Rahoitusta palkkauskuluihin myönnetään vain erityistapauksissa, kuitenkin huomioiden tutkimusala- ja infrastruktuurikohtaiset erot. Rahoituskausi on enintään viisi vuotta.

Jos hakijalla on jo meneillään Akatemian rahoitusta tutkimusinfrastruktuureille, voidaan samaan tutkimusinfrastruktuurin toimintoon myöntää rahoitusta vain erityisen painavasta syystä.

3.3.2. Yliopistojen profiloitumisen vahvistaminen kilpailulla rahoituksella

Yliopistojen profiloituminen vahvuusalueilleen ja yliopistojen välinen työnjako ja yhteistyö ovat keskeisiä tutkimusjärjestelmän kehittämiskohteita. Valtioneuvoston päätökseen julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2015–2018 kuuluu vuosien 2015–2019 aikana tapahtuva asteittainen 50 miljoonan euron siirtäminen yliopistojen toimintaan osoitetusta valtionrahoituksesta Suomen Akatemian kautta jaettavaksi.

Rahoitusmuodon tarkoituksena on tukea ja nopeuttaa yliopistojen strategioiden mukaista profiloitumista tutkimuksen laadun kehittämiseksi. Rahoitus on määräaikaista ja sitä voidaan myöntää yliopiston oman strategiansa pohjalta valitsemiin alueisiin, joiden edistymistä tällä rahoituksella voidaan nopeuttaa sekä niihin kytkeytyviin poisvalintoihin. Yliopistoilta pyydetään kokonaiskuvaa suunnittelemistaan profiloitumis- ja työnjakotoimista.

Yliopistot laativat omien strategioidensa pohjalta tutkimuksen laadun ja vaikuttavuuden kehittämisen konkreettiset suunnitelmat. Suunnitelmissa yliopistot kuvaavat suunnitellut valinnat ja poisvalinnat ja antavat niille selkeän aikataulun. Hakemukset sisältävät myös kuvauksen siitä, miten työnjako ja yhteistyö muiden suomalaisten yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, tutkimuslaitosten, sairaanhoitopiirien ja muiden toimijoiden kanssa tullaan toteuttamaan. Hakemuksiin liittyy myös kustannusarvio.

Rahoitusta hakevat yliopistot, kukin yliopisto yhdellä hakemuksella.

Hakemukset arvioidaan Suomen Akatemian järjestämässä kansainvälisessä asiantuntijapaneelissa. Yliopiston johto kutsutaan asiantuntijapaneelin haastatteluun. Yliopistoille annetaan mahdollisuus etukäteen kommentoida hakemusten arvioinnissa esiin nousevia kysymyksiä. Arviointi keskittyy sekä yliopiston esittämän koko toimintasuunnitelman, että yksittäisten profiloitumistointien merkittävyyteen, konkreettisuuteen sekä realistisuuteen.

Yliopisto raportoi varojen käytöstä Suomen Akatemian yleisten ehtojen mukaisesti. Rahoituspäätöksiä valmisteltaessa ja tehtäessä otetaan huomioon yliopistojen väliraportointi jo rahoitettujen profiloitumistointien edistymisestä.

3.4. KANSAINVÄLISEN TUTKIMUSYHTEISTYÖN ERITYISRAHOITUS

Suomen Akatemia hyödyntää eurooppalaisen tutkimusalueen (ERA) tarjoamia mahdollisuuksia suomalaisen tutkimuksen hyväksi aktiivisesti ja monipuolisesti. Tutkimusyhteistyötä edistetään myös pohjoismaisessa yhteistyössä sekä joidenkin Euroopan ulkopuolisten maiden, kuten USA:n, Venäjän, Japanin sekä Aasian ja Latinalaisen Amerikan kehittyvien maiden tutkimus- ja rahoitusorganisaatioiden kanssa.

Erillisellä kansainvälisyyttä edistävällä rahoituksella on kolme pääasiallista muotoa. Ensinnäkin Akatemia rahoittaa temaattisia hankehakuja yhdessä muiden pohjoismaiden kanssa (NordForsk-yhteistyö) sekä yhdessä EU:n komission ja muiden EU-jäsenmaiden kanssa (erityisesti ERA-Net-ohjelmat). Toiseksi Akatemia tukee tutkijoiden kansainvälistä verkottumista ja tutkimusinfrastruktuurien yhteiskäyttöä maksamalla kansainvälisten organisaatioiden (esim. CERN, EMBL, IIASA, EUI) jäsenmaksuja ja kattamalla tutkijoiden kuluja näihin osallistumiseksi. Kolmanneksi Akatemia rahoittaa kahdenvälisen sopimusten pohjalta suomalaisten tutkijoiden työskentelyä ulkomailla ja ulkomaalaisten tutkijoiden kutsumista Suomeen (ns. liikkuvuusapurahat).

3.4.1 Yhteisrahoitteisten tutkimusohjelmien rahoituspäätökset

Mikäli sopimukseen perustuva yhteishaku on osa akatemiaohjelmaa, rahoituspäätökset tekee yleensä ao. ohjelmajaosto. Jaosto noudattaa Akatemian yleisiä rahoitusperiaatteita, ellei sopimuksesta aiheudu muuta. Toimikunnan toteuttaman yhteishaun rahoituspäätökset tekee toimikunta.

NordForsk-ohjelmissa päätökset tekee NordForskin hallitus, jossa Suomen Akatemialla on edustus. NORFACE- ja HERA-ohjelmissa päätökset tehdään ko. ohjelmien päätöselimissä.

Mikäli EU:n rahoittamissa ohjelmissa edellytetään, että osa hankkeen kuluista rahoitetaan kansallisesti, Akatemia osallistuu tällaisten hankkeiden kuluihin yleisten rahoitusperiaatteidensa mukaisesti ja ensisijaisesti niiden EU-ohjelmien osalta, joihin osallistumisesta Akatemian hallitus on tehnyt päätöksen (esim. Itämeren yhteinen tutkimus- ja kehitysohjelma BONUS).

4. OHJEIDEN TAUSTAA

Suomen Akatemian hallitus on antanut edellä esitetyt ohjeet noudatettaviksi tieteellisille toimikunnille, tutkimusinfrastruktuurikomitealle, jaostoille ja hallintovirastolle Suomen Akatemiasta annetun lain 4 §:n nojalla. Hallintovirasto antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset, ohjeet ja tiedotteet tutkimusrahoituksen hakemisesta, määrärahojen käytöstä ja maksamisesta sekä määrärahan saajan raportointivelvollisuudesta.

Määrärahojen myöntämisessä, käyttämisessä, maksamisessa ja käytön valvonnassa otetaan lisäksi huomioon muun muassa:

- Suomen Akatemiasta annettu laki (922/2009) muutoksineen ja asetus (979/2009)
- yliopistolaki (558/2009) muutoksineen
- hallintolaki (434/2003)
- valtion talousarviosta annettu laki (423/1988) ja asetus (1243/1992) muutoksineen
- laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986)
- laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin (369/2006)
- laki oikeudesta työntekijän tekemiin keksintöihin (656/1967)
- laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä (429/2016)
- laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999)
- valtionavustuslaki (688/2001)
- maatalousyrittäjän eläkelaki (1280/2006)
- laki julkisista hankinnoista (348/2007)
- yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)
- Komission asetus (EY) N:o 1407/2013, EY:n perustamissopimuksen artiklan 87 ja artiklan 88 soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen
- Komission asetus (EY) N:o 651/2014, tiettyjen tukimuotojen toteamisesta yhteismarkkinoille soveltuviksi perustamissopimuksen artiklan 87 ja 88 mukaisesti
- valtion talousarvio vuodelle 2017
- Suomen Akatemian opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa tekemä tulossopimus
- tieteellisten toimikuntien tekemät tulossopimukset
- henkilötietolaki (523/1999)
- tekijänoikeuslaki (404/1961)

sekä seuraavat Suomen Akatemian hallituksen hyväksymät asiakirjat tai periaatepäätökset:

- Transfer of Grants ("Money follows researcher"); EUROHORCs, (17.11.2004)
- päätös korkeakoulukeksintölain soveltamisesta Suomen Akatemiassa (14.11.2006)
- Suomen Akatemian kansainvälisen toiminnan linjaus (23.2.2017)
- päätös kansallisen tutkimuksen huippuyksikköstrategian linjaamiseksi (22.9.2009)
- Suomen Akatemian johtosääntö (1.7.2014)
- Suomen Akatemian tasa-arvosuunnitelma vuosille 2017-2018 (15.12.2016)
- Suomen Akatemian strategia (26.11.2015)
- päätös hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta Akatemian rahoittamassa tutkimuksessa (15.1.2013)
- Suomen Akatemian tutkimusrahoitus vuodelle 2017

- Esteellisyysmuistio

sekä seuraavat asiakirjat ja päätökset:

- Euroopan unionin komission suositus 11.3.2005 eurooppalaisesta tutkijoiden peruskirjasta ja tutkijoiden työhönoton säännöstöstä
- Kokonaiskustannusten laskenta ja niihin perustuva yhteisrahoitus. Kokonaiskustannusmallia yhteisrahoitteisten hankkeiden budjetoinnissa ja seurannassa selvittävän hankkeen loppuraportti. Valtiovarainministeriön työryhmämuistioita 9/2007.
- Tutkimuksen avoimuudella yllättäviä löytöjä ja luovaa oivaltamista: Avoimen tieteen ja tutkimuksen tiekartta 2014–17. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2014:20
- Ratkaisujen Suomi: Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015. Hallituksen julkaisusarja 10/2015.
- Guidelines on Open Access to Scientific Publications and Research Data in Horizon 2020